

คำวินิจฉัยของ นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๐/๒๕๕๓

วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๓

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาเสนอคำร้องลงวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภารวม ๒๐๐ คน เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ นั้น ปรากฏว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งให้บุคคลได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาเพียง ๑๒๒ คน ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา โดยมีความเห็นขัดแย้งกัน ๒ ฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก คือสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ เห็นว่า วุฒิสภาต้องประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ๒๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้น เมื่ออายุของวุฒิสภาเดิมสิ้นสุดลง จะต้องดำเนินการเลือกตั้งทั่วไปเพื่อให้ได้สมาชิกวุฒิสภาครบ ๒๐๐ คน ก่อนวุฒิสภาชุดใหม่จึงจะปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญได้ และในระหว่างที่ดำเนินการเลือกตั้งได้สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบ ๒๐๐ คน สมาชิกวุฒิสภาชุดเดิมที่พ้นจากสมาชิกภาพยังคงต้องปฏิบัติหน้าที่ไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘

ฝ่ายที่สอง คือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๓ เห็นว่า สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) สามารถปฏิบัติหน้าที่ในฐานะสมาชิกวุฒิสภาได้ทุกประการ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวน ๒๐๐ คน แต่มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนในตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ ดังนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ๑๒๒ คน จึงปฏิบัติหน้าที่และประกอบกันเป็นวุฒิสภาได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ แล้ว วุฒิสภาที่ครบวาระเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๖๘ อีกต่อไป

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ สร้างความสับสนขึ้นในหมู่ประชาชนทั่วประเทศ ถือได้ว่า เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ประกอบกับเป็นปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อการเลือกตั้งโดยตรง ดังนั้น เพื่อยุติปัญหาข้อโต้แย้งดังกล่าว ประธานรัฐสภาจึงอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบ ๒๐๐ คน นั้น การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ จะเป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้ว เมื่อวันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ หรือสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑)

๒. ถ้าสมาชิกวุฒิสภาชุดใหม่ที่ได้รับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) ต้องทำหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแล้ว หากสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งซึ่งมีจำนวนไม่ครบ ๒๐๐ คน จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยเบื้องต้นมีว่า ประธานรัฐสภาที่มีอำนาจเสนอคำร้องนี้ ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ขององค์กรตามรัฐธรรมนูญพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยได้ เมื่อประธานรัฐสภาเห็นว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และส่งเรื่องพร้อมความเห็นมายังศาลรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภาซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นประธานรัฐสภาจึงมีอำนาจเสนอคำร้องนี้และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องดังกล่าวได้

พิจารณาแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งไม่ครบสองร้อยคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

๒. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน

ประเด็นที่หนึ่ง สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ จะดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ หมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา ได้บัญญัติองค์ประกอบของวุฒิสภาไว้ในมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งว่า “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งจำนวนสองร้อยคน” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ และยังมีได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่”

ก่อนที่จะพิจารณาประเด็นตามคำร้อง ควรพิจารณาความหมายของกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง เสียก่อน เพราะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของวุฒิสภาในการเป็นองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ กับการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญโดยตรง มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง กำหนดจำนวนสมาชิกวุฒิสภาว่ามีสองร้อยคนเป็นจำนวนเต็ม ปัญหาที่ว่าความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเต็มของสมาชิกวุฒิสภากับกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ นั้น จะรวมถึงเหตุที่มีการเลือกตั้งไปแล้ว แต่ไม่มีการประกาศชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งบางคนหรือไม่ และในระหว่างที่ยังมิได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ว่างนั้น จะถือว่าวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ได้หรือไม่

การที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจะว่างลงได้นั้น จำต้องมีการดำรงตำแหน่งเสียก่อน และเมื่อบางตำแหน่งว่างลงหลังจากมีการดำรงตำแหน่งแล้ว วุฒิสภาจึงประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่เพื่อรอการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนตำแหน่งที่ได้เคยมีผู้ดำรงอยู่แล้วและว่างลง “ไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ” นั้นหมายถึง เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเท่านั้น ทั้งนี้ เหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา เป็นไปตามมาตรา ๑๓๓ กล่าวคือ

มาตรา ๑๓๓ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

- (๑) ถึงคราวออกตามอายุของวุฒิสภา
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) ขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๑๒๕

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๖

(๖) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๗

(๗) กระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๑๒๘

(๘) วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากสมาชิกภาพตามมาตรา ๕๖ ในกรณีเช่นนี้ ให้ถือว่าสิ้นสุดสมาชิกภาพนับแต่วันที่วุฒิสภามีมติหรือศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย แล้วแต่กรณี

(๙) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยยี่สิบวัน โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๑๐) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๓๓ จึงเป็นการระบุเหตุต่างๆ (เหตุใดๆ) ของการที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง การว่างลงไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ นั้น จึงเป็นการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่กำลังดำรงตำแหน่งอยู่แล้วนั่นเอง ดังนั้น ในเมื่อสมาชิกภาพของบุคคล ๗๘ คน ซึ่งไม่ได้รับการประกาศชื่อภายหลังการเลือกตั้งยังมีได้เริ่มขึ้น ก็ถือไม่ได้ว่ามีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเหล่านั้นอยู่ และไม่ถือว่ามีตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาบางตำแหน่งเกิดว่างลงด้วยเหตุใดๆ ดังนั้นจึงไม่อาจนำมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง มาเป็นข้ออ้างว่าจำนวนผู้ที่ได้รับการประกาศชื่อเป็นสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ตามนัยของมาตรา ๑๒๑ วรรคสองได้ เพราะจำนวนสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่นั้น จะต้องเป็นจำนวนที่เหลืออยู่ภายหลังจากที่ได้เคยมีจำนวนเต็มของตำแหน่งคือ ๒๐๐ คน แต่ว่างลงเพราะมีเหตุต่างๆ ตามมาตรา ๑๓๓ เท่านั้น อย่างไรก็ดี อายุของวุฒิสภาในฐานะที่เป็นองค์กรทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญได้เริ่มขึ้นแล้ว ตามนัยมาตรา ๓๑๕ วรรคสามและวรรคห้า (๑) และสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาก็ได้เริ่มต้นแล้วเช่นกัน แต่เป็นสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาบางส่วน ไม่ครบจำนวนเต็ม และส่วนที่ว่างจะต้องถือว่าการว่างอยู่โดยไม่เกี่ยวกับการว่างด้วยเหตุใดๆ ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง แต่เป็นการว่างเพราะยังไม่เคยเกิดสมาชิกภาพขึ้น กล่าวคือการว่างเพราะยังไม่เคยมีการดำรงตำแหน่ง

ดังนั้น การพิจารณาความหมายของมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง จึงไม่อาจที่จะพิจารณาเฉพาะมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งได้ แต่จะต้องพิจารณามาตรา ๑๓๓ เป็นหลักดังได้กล่าวมาแล้ว วุฒิสภาในฐานะองค์กรทางการเมือง จึงยังไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ เพราะยังมีได้เป็นวุฒิสภาตามความหมายของมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง คือ ยังมีสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง ไม่ครบจำนวนสองร้อยคน ดังนั้นการพิจารณาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญของ

วุฒิสภาในฐานะที่เป็นองค์กรทางการเมือง จึงเกิดปัญหาเพราะเมื่ออายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิมได้สิ้นสุดลง เนื่องจากครบวาระไปแล้ว ตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคหนึ่ง และอายุของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๕๓ ตามมาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๑) แต่สถานภาพของวุฒิสภาในด้านความเป็นองค์กรทางการเมือง กลับไม่สมบูรณ์ และไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง จึงเป็นการรับรองให้วุฒิสภาซึ่งมีจำนวนสมาชิกขาดไปด้วยเหตุใดๆ ตามมาตรา ๑๓๓ สามารถปฏิบัติหน้าที่ไปได้ระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้งสมาชิกใหม่ มาดำรงตำแหน่งแทนสมาชิกวุฒิสภาที่เคยดำรงตำแหน่งอยู่แต่สิ้นสุดสมาชิกภาพไป มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง มิได้รับรองการที่วุฒิสภามีองค์ประกอบไม่ครบจำนวนเต็มก่อนการปฏิบัติหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ

ประเด็นที่สอง ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคนตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๑ การปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ เป็นอำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ หรือสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งยังไม่ครบสองร้อยคน

รัฐธรรมนูญ บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ จนกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ หรือ..... ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาว่างลง ไม่ว่าจะด้วยเหตุใดๆ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่” และวรรคห้า (๑) บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิเหตุให้สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลงพร้อมกันทั้งหมดให้ดำเนินการให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ในคราวแรกดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ให้ดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี ในกรณีเช่นนี้ ให้อายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้ง เริ่มนับตั้งแต่วันที่สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามวรรคสามสิ้นสุดลง” ซึ่งเป็นการบัญญัติให้การเริ่มนับอายุของวุฒิสภาและสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งให้แล้วเสร็จภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปีของการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม แต่ไม่ได้บัญญัติให้การสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม อยู่ภายใต้เงื่อนไขของการดำเนินการเลือกตั้งดังกล่าวด้วย

กรณีตามคำร้องปรากฏว่า พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ แต่สมาชิกวุฒิสภา ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม ได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งตั้งแต่วันที่ ๒๒ มีนาคม ๒๕๓๕ ครบสี่ปีวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ ดังนั้น การดำเนินการเลือกตั้งในวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงเป็นการเลือกตั้งภายในหกสิบวันก่อนวันครบสี่ปี แต่การที่มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นคราวแรก เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งได้ผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภายังไม่ครบสองร้อยคน และคณะกรรมการการเลือกตั้งจะจัดให้มีการเลือกตั้งเพื่อให้ได้ สมาชิกวุฒิสภาอีกเจ็ดสิบแปดคนจนครบสองร้อยคน ในวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๔๓ โดยมีได้มีการตรา พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอีก จึงมีลักษณะเป็นการเลือกตั้งต่อเนื่องจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๓ ซึ่งแสดงว่า การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาในคราวแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ยังไม่แล้วเสร็จ และไม่มีผลเปลี่ยนแปลงการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม เพราะเป็นการสิ้นสุดเมื่อครบสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ซึ่งเป็นไปตามวาระ ของสมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๑๐๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายโดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๕ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาตามมาตรา ๓๑๕ วรรคสาม จึงครบวาระไป ตั้งแต่วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ แล้ว

การที่จะพิจารณาว่า สมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระแล้ว จะปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญนี้ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบสองร้อยคนได้หรือไม่นั้น เห็นว่า บทเฉพาะกาลไม่ได้ บัญญัติรองรับให้สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๓๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “เมื่ออายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการ เลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลง และวันเลือกตั้งต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร” และวรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามมาตรา ๑๖๘ ให้สมาชิกวุฒิสภาที่ดำรงตำแหน่งอยู่ใน วันที่อายุของวุฒิสภาสิ้นสุดลงตามวรรคหนึ่ง ทำหน้าที่ต่อไปจนกว่าสมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ จะเข้ารับหน้าที่” นั้น เป็นบทบัญญัติที่ใช้สำหรับกรณีที่อายุของวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้สิ้นสุดลง ซึ่งหมายถึงวุฒิสภาที่ประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนี้ มิได้หมายความว่ารวมถึง สมาชิกวุฒิสภาที่บทเฉพาะกาล มาตรา ๓๑๕ วรรคสาม บัญญัติให้คงเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้ สมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๓ จึงมีอายุอาศัยมาตรา ๑๓๑ วรรคสอง

เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีบทเฉพาะกาล และไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญนี้ ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป สมาชิกวุฒิสภาดังกล่าวจึงไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในระหว่างที่ได้สมาชิกวุฒิสภาไม่ครบสองร้อยคนได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า

๑. สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งไม่ครบจำนวนสองร้อยคน ไม่ครบองค์ประกอบเป็นวุฒิสภา จึงไม่อาจดำเนินการให้มีการประชุมเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญนี้ได้

๒. ในระหว่างที่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับการเลือกตั้งยังมีจำนวนไม่ครบสองร้อยคน สมาชิกวุฒิสภาที่ครบวาระไปแล้วเมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓ ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้ได้

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ